

Schaakvereniging

De Vughtse Toren

Jeugdopleiding

Digitaal clubblad
Januari 2022

Informatie:

Schaakvereniging 'De Vughtse Toren' ~ www.devughtsetoren.nl

Jeugdopleiding Vught: ~ wolter.de.vries@home.nl

Aan de jeugdschakers van Vught en hun ouders natuurlijk

Hallo allemaal,

Het is alweer een tijdje geleden, dat we samen achter het bord hebben leren schaken. Gelukkig heeft Wolter voor jullie allemaal accounts aan kunnen maken voor het schaak-leerprogramma 'chessity'.

Als je regelmatig met het programma aan de gang gaat zul je zien dat je al snel een stevige pot kunt schaken.

Van Wolter hoor ik enthousiaste verhalen over de voortgang van een aantal van jullie. Sommigen zijn al goed 'aan de slag' met het programma en gaan als een 'speer'..!

Zelf speel ik wel eens mee in de Arena en, eerlijk is eerlijk; tegen enkelen van jullie heb ik best wel meer tijd nodig om een goede zet te bedenken.

Op de voorpagina zie je een foto van een schakende tiener die het tegen 25 leden van onze schaakvereniging opnam in een simultaanwedstrijd.

Zij won maar liefst 21 partijen; 3 partijen eindigden in remise en slechts één lid van de vereniging wist zijn partij tegen haar te winnen.

We speelden tegen Machteld van Foreest; zij is 14 jaar.!

Nu is de familie Van Foreest een bekende schaakfamilie uit Groningen.

De oudste zoon, Jorden schaakt al helemaal in de Nederlandse top; en een tweede broer is ook al onderweg.

De schaakvereniging had Machteld uitgenodigd omdat onze club dit jaar precies 50 jaar bestaat..! Wij wisten al wel dat zij goed kon schaken.

Hopelijk zijn de Corona-beperkingen snel voorbij zodat we met jullie ook nog een leuke schaakactiviteit kunnen organiseren.

In dit clubblaadje leer je wat over bijzondere mat-zettingen. Want, weet jij al wat een 'stik'-mat is; of een 'magneet'-aanval..? Ook laten we een mooi voorbeeld zien van een aftrek-schaak aanval wat tot schaakmat leidt.

Het zijn korte partijen die je makkelijk na kunt spelen. Lees daarvoor de notatie.

Het schaakspel bestaat al heel lang. Het lijkt ons interessant te weten hoe, waar en wanneer het schaakspel is ontstaan. Ook hoe het spel over de hele wereld is verspreid en toch overal volgens dezelfde regels wordt gespeeld.

En wist je dat de kinderen in Armenië in het basisonderwijs schaakles krijgen.

Schaken zou op tal van manieren het leren bevorderen. De krant waarin ik dit artikel las vraagt zich af of dit initiatief navolging verdient. Je leest hier straks méér over.

Notatie – hoe noteer je, of kun je een schaakpartij lezen..?

Het is bij schaken altijd handig dat je een partij kunt 'lezen' maar ook, dat je deze zelf kunt noteren.

Als je een partij noteert, noteer je ook de zetten van je tegenstander.

Na afloop kan je de partij altijd nog eens naspelen; daar leer je veel van; je ziet achteraf bijna altijd wat je (niet) goed hebt gedaan.

Je kunt op twee manieren noteren: kort of lang. Voorlopig doen we de lange notatie; de korte leer je na een tijdje haast vanzelf.

In de notatie die nu volgt, beginnen de meeste zetten met een hoofdletter.

K=koning; **D**=dame; **T**=toren; **L**=loper en **P**=paard.

Begint de zet met een kleine letter, dan gaat het om een pionzet.

De kleine letter en het cijfer geeft de plek (het veld) aan op het schaakbord.

Zetten [-] of Slaan [x]

- **Pg1-f3** betekent dat het **Paard** op veld **g1** naar veld **f3** gaat; voor een schaakzet zet je een streepje [-] tussen het veld van waar naar waar.
- **Lg4xd1** betekent dat de **Loper** op **g4** een stuk slaat [x] dat op **d1** staat; tussen het veld van waar naar waar komt dus een maal- of keerteken [x]

De pion

- Bij de pionzet worden alleen de velden aangegeven waar die naar toe gaat, bv pion op e2 gaat naar e4 is: **e2-e4**.
- Een pion kan alleen schuin slaan dus bijvoorbeeld zwarte pion op e6 wil een pion of stuk slaan dat op d5 staat geef je aan met **e6xd5**.
- Kan een witte pion op de 8^e (of een zwarte op de 1^e) rij komen mag deze promoveren; achter de zet plaats je dan een **D, T, P of L** voor welk stuk je wilt: **Dame, Toren, Paard of Loper**; dus: **b7-b8D** betekent dat de pion op d7 naar b8 gaat en promoveert tot een **Dame**

De rokade

- een korte rokade noteer je als **0-0**;
- wordt er lang gerokeerd noteer je **0-0-0**.

Schaak, schaakmat en remise

- Een plusje [**+**] achter een zet betekent dat de koning van de tegenstander schaak staat;
- met een hekje [**#**] achter de zet staat koning schaakmat..!
- eindigt de partij in remise, pat of eeuwig schaak dan wordt dit: $\frac{1}{2} - \frac{1}{2}$

Een 'dolle' Toren

*Een wedstrijd tussen
Anna en Anne*

Twee heel bekende Nederlandse schaaksters speelden een 'rare' partij tegen elkaars. De partij eindigde in remise dankzij een zwarte 'dolle' toren.

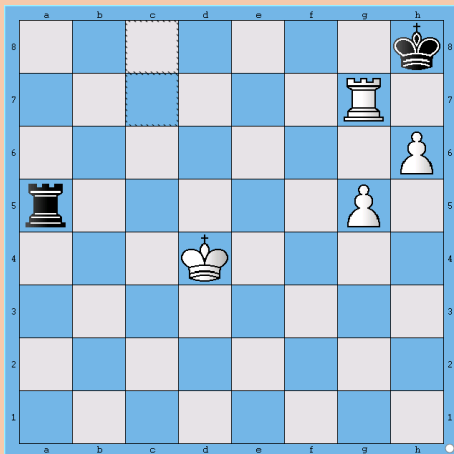
Anna-Maya Kazrian (wit)
Anne Haast (zwart)

Anne Haast

Anna-Maya Kazarian

Na de 79^e zet in de partij van Anna-Maya (met wit) tegen Anne Haast stond wit duidelijk in een gewonnen positie. Anna had namelijk nog twee pionnen die konden promoveren.

Met haar 80^e zet deed wit een zet, die heel sterk lijkt, ... maar voor haar toch fout uitpakt.

80. Tb7 – g7; dus, de Toren die op veld b7 stond ging naar veld g7 (zie stelling)

Wat zou er fout zijn aan deze zet ?

Die witte toren is toch nodig om die pionnen vooruit te helpen?

Dat is waar, maar slimme Anne (met zwart) dacht: "Stel, dat ik mijn eigen toren kwijt zou zijn..., dan staat mijn zwarte koning pat.; en dat is remise (en dus altijd beter dan: schaak-mat)..!"

In deze -verloren- stelling zal Anne er dus alles aan doen om door middel van 'eeuwig schaak' of 'pat' de partij in remise te laten eindigen.

Ze gebruikt daarvoor de zwarte Toren. Haar laatste stuk dat ze 'graag' wil laten slaan door de witte koning.

Een 'dolle toren', die zich steeds aanbiedt van: "Sla mij maar van het bord..!"

Zolang toren schaak blijft geven is het 'eeuwig schaak' dus remise; maar neemt de witte koning de toren, dan is het 'pat', en dat betekent ook remise.

Zet de stelling van het diagram maar eens op je bord en speel die 6 laatste zetten maar eens na..., dan zie je dat de witte Koning de zwarte Toren steeds kan slaan maar dat ook weer niet durft te doen...

80.; Ta5-d5+ 81. Kd4-e4; Td5-e5+ 82. Ke4-f4; Te5-f5+ 83. Kf4-g4; Tf5-f4+! 84. Kg4-h5; Tf4-h4+ 85. Kh5-g6; Th4xh6+ 86. Kg6xh6 $\frac{1}{2} - \frac{1}{2}$ (remise door pat).

In Armenië spreekt men van: *'shakh yev mat'..!*

Armenië is het enige land ter wereld waar alle kinderen in het basisonderwijs schaakles krijgen.

Schaken kan op tal van manieren het leren bevorderen. Een initiatief dat wellicht navolging verdient..? ... aldus een aanhef in de wetenschaps-bijlage van de Volkskrant dd. 18 dec 2021.

Armenië is ook het land dat vele grootheden op schaakgebied kent.

oa.: Tigran Petrosjan, Smbat Lpoetjan, Gabriel Sargissian, Levon Aronian en de nu in Nederland wonende schaakgrootmeester mv Elina Daniellan.

Nog altijd is Armenië, het land met de meeste schaakgrootmeesters per hoofd van de bevolking. Het was dan ook geen wonder dat Serzj Sarkisian, toenmalig president van het land, tevens voorzitter van de Armeense Schaakbond, bijzonder enthousiast reageerde toen grootmeester Smbat Lpoetjan hem in 2005 voor het eerst vertelde over een nieuw, baanbrekend idee voor het land: laten we schaakles een officieel onderdeel maken van het school-leerplan.

Lpoetjan, winnaar van de Internationale Schaakolympiade van 2006 en bestuurder bij vrijwel alle schaak- en wiskundige bonden van Armenië, kijkt trots wanneer hij dat verhaal vertelt.

Volgens hem bezit het schaakspel namelijk een groot aantal unieke kwaliteiten:

(...) "Kinderen, die schaken kunnen wiskunde makkelijker tot zich nemen; zo helpt schaken je ook met analyseren, redeneren, visualiseren, risico's taxeren, patronen herkennen en ruimtelijk, creatief en ook onafhankelijk denken!

Het leert kinderen omgaan met verlies, dwingt ze onderzoek te doen voorafgaand aan elke beslissing; het verhoogt hun IQ en, omdat schaken een eerlijk spel is, creëer je dankzij de schaaklessen ook nog eens een natie waarin iedere 6-jarige het belang van eerlijkheid begrijpt.

Dat is iets waar op termijn een hele samenleving van opknapt." (...)

Het is natuurlijk moeilijk aan te tonen dat het leren van een specifieke vaardigheid, zoals schaken kinderen ook helpt andere vaardigheden onder de knie te krijgen. Diverse studies bevestigen voorzichtig dat schaken, vooral bij jonge kinderen, positief effect heeft op concentratie en rekenvaardigheid.

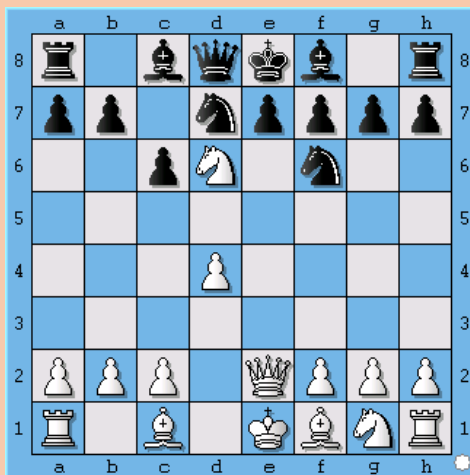
Of kinderen 'slimmer' worden van schaken blijft natuurlijk een klassiek kip-of-eiprobleem: zijn de onderzochte kinderen slimmer geworden doordat ze schaak speelden, of gingen ze juist schaak spelen omdat ze slimmer waren.

Voorlopig schaakt het Armeense volk haast voltallig en met furore; van jongs af aan tot het definitieve 'shakh yev mat'..! (schaakmat..!)

‘Stikmat’, best wel een gemene mat...

In 6 zetten een koning schaakmat zetten..., dat kan, maar dan moet de tegenstander het niet helemaal in de gaten hebben.

<< Kijk eens goed naar deze eindstelling.

De Koning staat mat; hij kan geen kant op en niemand kan hem helpen.

De koning staat ‘stik’-mat, na 6 zetten:

	wit	zwart
1.	e2-e4	c7-c6
2.	d2-d4	d7-d5
3.	Pb1-d2	d5xe4
4.	Pc3xe4	Pb8-d7
5.	Dd1-e2	Pg8-f6??
6.	Pe4-d6 #	

Tja..., wat ging hier nu fout..?

Aan de vraagtekens bij zwart’s 5^e zet zie je dat die paardzet niet goed was.

Het paard dat op e4 staat kan zomaar naar veld d6 en geeft schaak (zet 6). Kan dat paard dan niet geslagen worden? Nee dus! De pion op e7 staat gepend door de Koningin op veld e2.

De koning staat helemaal ingesloten -verstikt- tussen zijn eigen stukken; en geen enkel stuk kan hem verdedigen, ook die pion op e7 dus niet.

Hij staat gewoon ‘stik’-mat ! Hoe gemeen schaken kan zijn...

Omdat een Paard over andere stukken kan springen is dit ook het enige stuk dat een ingesloten koning ‘stikmat’ kan zetten.

Jij zult niet de eerste zijn, die daar een keer in zal trappen; ook grootmeesters verkeken zich wel eens in deze situatie.

“Maar jij weet het nu..., en een gewaarschuwd schaker..., telt voor twee..!”

De 1^e partij die je zag tussen Anna en Anne eindigde in ‘pat’.

Op deze pagina eindigde de partij in een ‘stikmat’.

“Weet jij nu wat het verschil is tussen ‘pat’ en ‘stikmat’?”

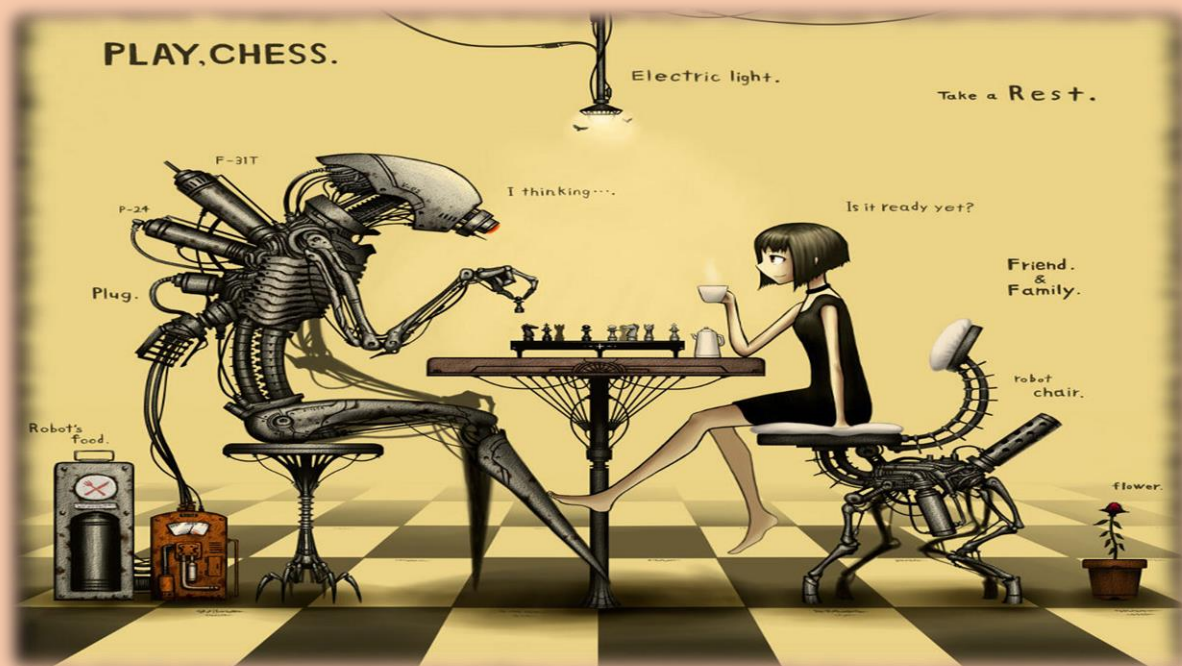
Zou jij dit willen ??

Alleen al, het elkaar de hand geven, lijkt me best griezelig.

Laat staan *zijn* eerste zet...: "Wat zou *die* ermee bedoelen..?"

Jouw eerste zet wordt meteen beantwoord., alsof *die* er niet eens over na hoeft te denken; waarschijnlijk weer zo'n vreemde zet.

De jongedame op schopt 'm tegen zijn schenen...; dat *die* asjeblijft een beetje rustig doet...; onverstoorbaar echter volgt er weer een zet.

Een beetje schaker, zelfs sterke schakers, zullen blijven denken dat ze hun tegenstander (ook als die veel sterker is) te kunnen verslaan.

Hebben zij in al die tijd het spel dan nog steeds niet uit geanalyseerd? Gelukkig niet! Schaken is daar veel te ingewikkeld voor.

Tegen een computer schaken is meestal niet leuk. Nadat jijzelf goed hebt nagedacht voor een juiste zet heeft de computer meestal direkt een tegenzet klaar.

Een computer rekent alles heel snel door..., een beetje fantasieloos; maar meestal wel de beste tegenzet.

Jij bent altijd veel creatiever en kan onverwachte zetten bedenken. Misschien dat de computer daar uiteindelijk geen raad mee weet...(??)

Maar de mogelijkheden van een stevige schaakpartij zijn haast oneindig..!

Een 'magneet', een 'dubbel'- en een 'aftrekschaak' in één kort partijtje.

Ja, ook grootmeesters kunnen er wat van.

We laten je een partij zien van twee héél goede schakers.

Een partij uit 1910 (meer dan 100 jaar geleden dus) tussen Réti en Tartakower.

Zowel Richárd Réti en Savielly Tartakower waren schaakgrootmeesters die zich helemaal specialiseerden in goede openingstactieken voor het schaken.

Hier een partij waar ze tegen elkaar spelen.

Maar het duurde maar kort; want Réti lanceerde in dit partijtje een heel bijzondere combinatie.

Bij zijn 9e zet offerde hij (met wit) zijn Koningin op om de zwarte Koning van zijn plek te krijgen. Dat heet een 'magneet'-zet.

Daarna volgt een fatale 'aftrek-dubbel'-schaak.

De zwarte Koning kan nog even twee kanten op vluchten; maar daarna is het toch ècht mat in één..!

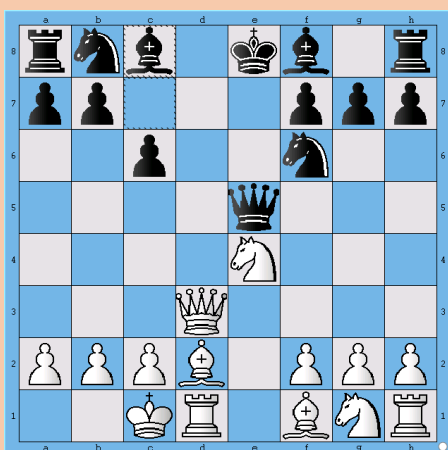
Zet thuis de beginstelling maar eens op het bord en speel deze korte partij na.

**1. e2-e4; c7-c6 2. d2-d4; d7-d5 3. Pb1-c3; d5xe4 4. Pc3xe4; Pg8-f6
5. Dd1-d3; e7-e5 6. d4xe5;**

Nu hadden de Dames geruild kunnen worden, maar zwart zag een betere optie en koos voor veld a5 en zette schaak.

6. Da5+ 7. Lc1-d2; Dxe5 8. 0-0-0; [zie het diagram].

Er staat nu een heel eigenaardig drietal op de d-lijn. Verder staat het witte Paard twee keer aangevallen en één keer verdedigd. "Pakken dus", dacht zwart..., maar kijk

wat er nu allemaal gebeurt...

8.; Pxe4? 9. Dd3-d8+!; Ke8xd8

De witte Dame is nu de 'magneet' voor de zwarte Koning. De zwarte Koning kan niet anders dan de Dame nemen...; maar...

dan komt de Loper: **10. Ld2-g5++ ;**

Een 'aftrekschaak'; de loper gaat naar g5 en verleent daardoor de Toren op d1 ruim baan..

En omdat zowel de Loper als de Toren schaak geven is het ook nog eens 'dubbelschaak'.

De koning kan nu nog naar veld e8 of c7; maar bij beide wordt het mat in één.

Kijk maar: **10. . . . ; Kd8-e8 11. Td1-d8 # of:**

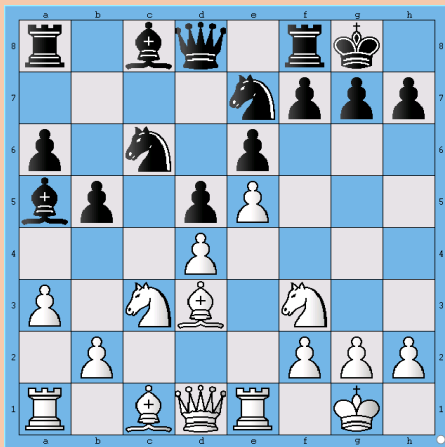
10. . . . ; Kd8-c7 11. Lg5-d8 #

Rokeren, vaak verstandig maar soms gevaarlijk..!

De rokade is in het schaakspel altijd een bijzondere zet. Eigenlijk zijn er het drie in één zet gepropt. In plaats van die ene stap die de Koning altijd maar mag doen, mag hij met de rokade juist twee stappen opzij zetten.., en de Toren die nog altijd in de hoek is blijven staan mag met één 'sprong' aan de andere zijde van de Koning komen te staan.

Ooit heeft men deze samengestelde zet bedacht om de Koning links of rechts van het bord beter in veiligheid te brengen terwijl tegelijkertijd de Toren zich meer in de strijd kan mengen.

Een bijzondere zet dus, die je maar één keer kunt doen tijdens het spel. Dus altijd goed overwegen of je kort of lang wilt rokeren, of.., misschien juist niet..! In de stelling hiernaast heeft zwart tijdens zijn 12e zet gerokeerd: **12. . . . 0 - 0.**

<< Als je het diagram bekijkt stond de zwarte Koning in het centrum best wel veilig; maar nu ná de rokade juist erg onveilig; kijk maar naar de open lijnen van de Lopers, de vrije ruimte voor het Paard en ook de witte Dame en Toren. Al deze stukken kunnen zomaar gezamenlijk een aanval beginnen op de koningsvleugel van zwart. En dat gebeurde ook!

Zet de stelling maar eens op het bord en probeer de vier volgende zetten na te spelen

<u>wit</u>	<u>zwart</u>	
14. Ld3xh7+		[Een loperoffer; de Koning kan de Loper zomaar slaan];
14.	Kxh7	[maar hier schuilt dus het gevaar];
15. Pf3-g5+	Kh7-h8	[de zwarte koning trekt zich weer terug];
16. Dd1-h5+	Kh8-g8	[... en nog verder terug...];
17. Dh5-h7 #		[Koning schaakmat, dankzij deze onveilige rokade].

Waarschijnlijk weet je al wanneer er wel en wanneer niet mag worden gerokeerd..

De Koning mag niet schaak staan en mag ook nog niet van zijn plek zijn verzet. Bovendien mag er ook niet gerokeerd worden als de Koning op zijn nieuwe plek of het gepasseerde veld door een stuk van de tegenpartij wordt aangevallen. Ook de Toren mag van tevoren niet zijn verplaatst.

Kortom, rokeer niet recht de aanval in van je tegenstander. En..., als je eenmaal gerokeerd hebt, dan is er geen weg meer terug; dus wees er zuinig op..!

Ergens op straat of in een parkje.., zou toch leuk zijn ...?

Zomaar op de stoep;

Wolter bekijkt de opening op afstand...

... Of ergens in een parkje ...

Hieronder zie je zomaar een straatschaakspel ergens in een buurtparkje in het centrum van 's-Hertogenbosch. Zomaar 32 grijze en 32 witte tegels en het schaakbord ligt klaar. En dan nog 16 witte en 16 zwarte schaakstukken.

De buurt zelf houdt het spel een beetje in de gaten. Het spel moet natuurlijk wel compleet blijven. Hier gaat dat goed. Je kunt er zomaar spelen; met wie je maar wil.

In Vught willen we ook ergens zo'n spel. Het is net als bij Jeux de Boule; als men daar bezig is komen er altijd mensen bij kijken.

En iedereen langs de kantlijn weet natuurlijk een betere zet als de schaker aan zet zelf. Straatschaakspel in buurtparkje 'Vughterdriehoek' in 's-

Hertogenbosch

Maar dat geeft niet..; laat ze maar denken..!
De beste stuurlii..., staan altijd aan wal..!